

Rada
Európskej únie

V Bruseli 9. júna 2016
(OR. en)

10007/16

JAI 552
COPEN 195
DROIPEN 109
CYBER 67
JAIEX 61
EJUSTICE 121

VÝSLEDOK ROKOVANIA

Od: Generálny sekretariát Rady

Dátum: 9. júna 2016

Komu: Delegácie

Č. predch. dok.: 9579/16 + COR 1

Predmet: Závery Rady Európskej únie o zlepšení trestnej justície v kybernetickom priestore
– závery Rady, 9. júna 2016

Delegáciám v prílohe zasielame závery Rady o zlepšení trestnej justície v kybernetickom priestore, ktoré Rada prijala na svojom 3 473. zasadnutí, ktoré sa konalo 9. júna 2016.

Závery Rady Európskej únie o zlepšení trestnej justície v kybernetickom priestore

ODHODLANÁ zabrániť tomu, aby kybernetický priestor predstavoval bezpečný prístav pre páchatel'ov trestnej činnosti,

BERÚC NA VEDOMIE rastúci vplyv počítačovej kriminality, kriminality páchanej prostriedkami digitálnej povahy alebo inej trestnej činnosti, ktorá zanechala digitálnu stopu v kybernetickom priestore,

ZDÔRAZŇUJÚC rastúci význam elektronických dôkazov v trestnom konaní pri všetkých druhoch trestných činov, najmä v prípade terorizmu,

ZDÔRAZŇUJÚC význam ochrany kybernetického priestoru pred zneužívaním a trestnou činnosťou v prospech našich hospodárstiev a spoločností, a tým aj potrebu orgánov presadzovania práva a justičných orgánov mať účinné nástroje na vyšetrovanie a stíhanie trestných činov súvisiacich s kybernetickým priestorom,

PRIPOMÍNAJÚC, že boj proti počítačovej kriminalite je prioritou podľa Európskeho programu v oblasti bezpečnosti z 28. apríla 2015, ktorý zahŕňa záväzok Komisie preskúmať prekážky vyšetrovania počítačovej kriminality, najmä pokiaľ ide o pravidlá prístupu k dôkazom a informáciám,

PRIPOMÍNAJÚC rokovanie ministrov spravodlivosti o výzvach, ktorým bude v najbližšej budúcnosti čeliť efektívna trestná justícia v digitálnom veku na zasadnutí Rady pre spravodlivosť a vnútorné veci v decembri 2015¹,

PRIPOMÍNAJÚC podporu ministrov spravodlivosti tomu, aby sa vypracovali konkrétne prvky spoločného prístupu na úrovni EÚ k právomoci v kybernetickom priestore, vyjadrenú na neformálnom zasadnutí ministrov spravodlivosti a vnútorných veci 26. januára 2016,

¹ 14369/15.

PRIPOMÍNAJÚC spoločné vyhlásenie ministrov spravodlivosti a vnútorných vecí a zástupcov inštitúcií EÚ k teroristickým útokom, ku ktorým došlo 22. marca 2016 v Bruseli, v ktorom sa zdôrazňuje potreba prednostne nájsť spôsoby, ako rýchlejšie a účinnejšie zabezpečiť a získať digitálne dôkazy, a to prostredníctvom zintenzívnenia spolupráce s tretími krajinami a poskytovateľmi služieb, ktorí pôsobia na európskom území, s cieľom posilniť dodržiavanie právnych predpisov EÚ a členských štátov a priame kontakty s orgánmi presadzovania práva a identifikovať na júnovom zasadnutí Rady pre spravodlivosť a vnútorné veci konkrétne opatrenia na riešenie tejto zložitej problematiky²,

PRIPOMÍNAJÚC oznámenie Európskemu parlamentu, Európskej rade a Rade z 20. apríla 2016 s názvom „Napĺňanie Európskeho programu v oblasti bezpečnosti s cieľom bojovať proti terorizmu a pripraviť pôdu pre účinnú a skutočnú bezpečnostnú úniu“, v rámci ktorého sa Komisia zaviazala navrhnúť riešenia problémov pri získavaní digitálnych dôkazov v súvislosti s vyšetrovaním trestných činov,

BERÚC NA VEDOMIE správu³ konferencie o právomoci v kybernetickom priestore uskutočnenej 7. a 8. marca 2016 v Amsterdame, v ktorej odrážajú diskusie o možných riešeniach v záujme zlepšenia vyšetrovania v kybernetickom priestore, najmä pokiaľ ide o postupy vzájomnej právnej pomoci, spoluprácu so súkromným sektorom a vyšetrovanie v kybernetickom priestore, keď (zatiaľ) nie je známe umiestnenie údajov alebo pôvod kybernetického útoku,

BERÚC NA VEDOMIE prijatie súboru odporúčaní na zlepšenie operačnej spolupráce pri vyšetrovaní trestných činov v kybernetickom priestore výborom COSI⁴,

BERÚC NA VEDOMIE prebiehajúce 7. kolo vzájomného hodnotenia venované praktickému vykonávaniu a realizácii európskych politík v oblasti predchádzania počítačovej kriminalite a boja proti nej,

² 7371/16.

³ 7323/16.

⁴ 8634/2/16 REV 2.

BERÚC NA VEDOMIE výsledky preskúmania dohody medzi EÚ a USA o vzájomnej právnej pomoci⁵,

BERÚC NA VEDOMIE závery Rady o vytvorení Európskej justičnej siete na boj proti počítačovej kriminalite⁶,

PRIPOMÍNAJÚC Dohovor Rady Európy o počítačovej kriminalite z 23. novembra 2001 a dodatkový protokol k nemu, ktoré Únia podporuje ako globálny referenčný rámec na boj proti počítačovej kriminalite,

PRIPOMÍNAJÚC smernicu 2014/41/EÚ o európskom vyšetrovacom príkaze v trestných veciach , ktorej cieľom je prostredníctvom vzájomného uznávania zrýchliť a zefektívniť cezhraničné vyšetovanie v EÚ, ako aj smernicu 2013/40/EÚ o útokoch na informačné systémy, ktorou sa členské štáty okrem iného vyzývajú, aby v rámci nepretržite fungujúcich sietí spolupráce zabezpečili funkčné vnútroštátne kontaktné miesto,

UZNÁVAJÚC, že hoci tieto nástroje poskytujú širšie možnosti presadzovania práva v kybernetickom priestore, naďalej existujú praktické a právne prekážky, a to aj v dôsledku rýchleho vývoja technológií, napr. v prípadoch, keď pôvod kybernetických útokov alebo umiestnenie elektronických dôkazov (zatiaľ) nie je známe alebo je premenlivé, alebo v prípadoch, keď vzájomne si odporujúce právne úpravy bránia spolupráci s poskytovateľmi služieb,

POZNAMENÁVAJÚC, že kriminalita páchaná prostriedkami digitálnej povahy a počítačová kriminalita porušujú základné práva a slobody a je potrebné zaistiť úplnú ochranu týchto práv a slobôd,

UZNÁVAJÚC, že používanie vyšetrovacích opatrení by sa malo riadiť ochranou základných práv a slobôd a zásadami potreby a proporcionality,

BERÚC NA VEDOMIE prijatie nástrojov reformy ochrany osobných údajov EÚ, najmä smernice o ochrane údajov na ochranu fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov príslušnými orgánmi na účely predchádzania trestným činom, ich vyšetrovania, odhaľovania alebo stíhania alebo na účely výkonu trestných sankcií a o voľnom pohybe takýchto údajov,

⁵ 9291/16.

⁶ 10025/16.

BERÚC NA VEDOMIE správy cezhraničnej skupiny výboru Dohovoru o počítačovej kriminalite z rokov 2012 a 2013, v ktorých sa uvádza, že viaceré krajiny sú už zapojené do cezhraničného prístupu k údajom nad rámec pôsobnosti budapeštianskeho dohovoru na nejasnom právnom základe,

UZNÁVAJÚC, že členské štáty majú oprávnený záujem určiť pri vyšetrowaní trestného činu aspoň miesto, kde je elektronický dôkaz alebo pôvod kybernetického útoku,

ODHODLANÁ konať v záujme zachovania právneho štátu v kybernetickom priestore,

RADA EÚ,

UZNÁVA, že tieto usmernenia by sa mali uplatňovať pri budúcej práci s cieľom zlepšiť presadzovanie zásad právneho štátu v kybernetickom priestore a získavanie elektronických dôkazov v trestnom konaní:

- praktické riešenia na zlepšenie efektívneho vedenia trestných konaní v kybernetickom priestore by mali byť v úplnom súlade s rámcami na ochranu údajov a základných práv;
- malo by sa zvážiť posilnenie spolupráce s poskytovateľmi služieb alebo akékoľvek iné riešenie, ktoré umožní rýchle sprístupnenie údajov; mohlo by sa zvážiť zavedenie menej prísnych právnych postupov na získavanie osobitných kategórií údajov, najmä údajov o účastníkoch, z čoho by mali prospech všetky zainteresované strany;
- mali by sa zrýchliť a zjednotiť postupy vzájomnej právnej pomoci súvisiace s elektronickými údajmi; objem žiadostí o vzájomnú právnu pomoc by sa mohol znížiť zlepšením spolupráce s poskytovateľmi služieb alebo iným porovnateľným riešením;

- mali by sa účinne využívať postupy vzájomného uznávania, aby sa zaistilo účinné zabezpečovanie a získavanie elektronických dôkazov;
- mali by sa zväziť ďalšie opatrenia založené na preskúmaní kolíznych kritérií pre vykonávaciu právomoc⁷ v kybernetickom priestore vrátane prípadov, keď umiestnenie elektronických dôkazov (zatiaľ) nie je známe alebo je premenlivé.

POVAŽUJE za potrebné spolupracovať s relevantnými tretími krajinami a súkromnými subjektmi, čím sa umožní posilnenie účinkov jednotlivých opatrení na efektívne presadzovanie práva v kybernetickom priestore.

DOMNIEVA SA, že vypracovanie spoločného prístupu na úrovni EÚ na zlepšenie trestnej justície v kybernetickom priestore by sa malo považovať za prioritu. Malo by sa to uskutočniť spôsobom, ktorý je v súlade s prebiehajúcimi prácami na rámci založenom na budapeštianskom dohovore Rady Európy.

DOSPELA K ZÁVERU, ŽE:

I. JE POTREBNÉ POSILNIŤ SPOLUPRÁCU S POSKYTOVATEĽMI SLUŽIEB.

Na tento účel:

1. KOMISIA sa vyzýva, aby vypracovala spoločný rámec spolupráce s poskytovateľmi služieb na účely získavania konkrétnych kategórií údajov, najmä údajov o účastníkovi, ak to umožňujú právne predpisy tretích krajín, alebo iné porovnateľné riešenie, ktoré umožní rýchle sprístupnenie takýchto údajov⁸. Komisia sa vyzýva, aby tak urobila za účasti členských štátov a relevantných tretích krajín a v spolupráci s tretím sektorom.

⁷ Výrazy „vykonávacia právomoc“ („enforcing jurisdiction“ a „enforcement jurisdiction“) na účely týchto záverov odkazujú na právomoc príslušných orgánov prijať vyšetrovacie opatrenie. Na základe týchto záverov sa preskúma spoločný prístup na úrovni EÚ s cieľom zlepšiť vyšetrovanie v kybernetickom priestore, aby sa identifikovali konkrétne situácie, pre ktoré je súčasný rámec nepostačujúci.

⁸ Ak žiadosť o údaje zahŕňa prenos osobných údajov orgánom členského štátu, musia byť splnené relevantné právne predpisy o ochrane údajov.

2. Takýmito riešeniami by sa mali stanoviť spoločne dohodnuté požiadavky vrátane požiadaviek potreby a proporcionality pre žiadosti adresované poskytovateľom služieb, aby sa umožnil zákonný prístup k údajom, ktoré držia. Týmito riešeniami by sa tiež malo usilovať o predchádzanie nejednotnému výkladu, rozporom medzi existujúcimi úpravami a o riešenie otázky neprístupnosti žiadostí o údaje. Navrhované riešenia by nemali brániť dojednaniám na vnútroštátnej úrovni.
3. Na tento účel sa KOMISIA vyzýva, aby za účasti členských štátov spolu s poskytovateľmi služieb preskúmala možnosť použitia zosúladených tlačív a nástrojov, ako sú napríklad uvedené v oddiele II, s cieľom uľahčiť overovanie pravosti, zaistiť rýchle konanie a zvýšiť transparentnosť a zodpovednosť pri postupe zabezpečovania a získavania elektronických dôkazov.

KOMISIA sa vyzýva, aby do decembra 2016 predložila hodnotiacu správu o pokroku dosiahnutom v tejto otázke a do júna 2017 výsledky.

II. JE POTREBNÉ ZEFEKTÍVNIŤ POSTUPY VZÁJOMNEJ PRÁVNEJ POMOCI (A V PRÍPADE POTREBY VZÁJOMNÉHO UZNÁVANIA)

Na tento účel:

4. KOMISIA sa vyzýva, aby za účasti ČLENSKÝCH ŠTÁTOV a v prípade potreby tretích krajín ako prioritu našla rýchlejšie a efektívnejšie spôsoby zabezpečovania a získavania elektronických dôkazov prostredníctvom zefektívnenia postupov vzájomnej právnej pomoci a v relevantných prípadoch postupy vzájomného uznávania.
5. Na tento účel sa KOMISIA vyzýva, aby za účasti ČLENSKÝCH ŠTÁTOV, EUROJUST-u a tretích krajín zvažila spôsoby, ako v relevantných prípadoch prispôsobiť existujúce vzorové tlačivá a postupy na žiadanie o elektronické dôkazy, ich zabezpečovanie a získavanie a vydala zodpovedajúce odporúčania.
6. V záujme efektívnejšieho využívania takýchto vzorových tlačív a postupov na získavanie elektronických dôkazov sa KOMISIA vyzýva, aby za účasti ČLENSKÝCH ŠTÁTOV, EUROJUST-u a CEPOL-u a v prípade potreby tretích krajín a – v relevantných prípadoch s použitím existujúcich elektronických nástrojov – a rešpektujúc právomoci a komunikačné kanály podľa existujúcich právnych rámcov vytvorila:
 - zabezpečený online portál pre elektronické žiadosti a odpovede týkajúce sa elektronických dôkazov a pre zodpovedajúce postupy vrátane voliteľnej možnosti automatického prekladu takýchto žiadostí, ako aj možnosti ich sledovania a vysledovania;
 - v spolupráci s Európskou sieťou odbornej justičnej prípravy, Európskou justičnou sieťou na boj proti počítačovej kriminalite a v prípade potreby orgánmi tretích krajín usmernenia a ciele modely odbornej prípravy o efektívnom využívaní súčasných rámcov, ktoré sa používajú na zabezpečovanie a získavanie elektronických dôkazov vrátane usmernení na ich objasnenie, keď sa použitie nástrojov vzájomnej právnej pomoci alebo vzájomného uznávania neuznáva.

KOMISIA sa vyzýva, aby do decembra 2016 predložila správu o pokroku dosiahnutom v týchto činnostiach v polovici trvania a najneskôr do júna 2017 predložila výsledky. KOMISIA sa vyzýva, aby online portál prezentovala do decembra 2017.

7. KOMISIA sa vyzýva, aby za účasti ČLENSKÝCH ŠTÁTOV a v prípade potreby tretích krajín zvážila ďalšie kroky na efektívnejšie zabezpečovanie a získavanie elektronických dôkazov okrem iného prostredníctvom využívania rámca vzájomnej právnej spolupráce medzi EÚ a USA.
8. KOMISIA sa vyzýva, aby s cieľom plného využitia smernice 2014/41/EÚ o európskom vyšetrovacom príkaze v trestných veciach („smernica o EVP“) na účely zabezpečovania a získavania elektronických dôkazov v EÚ pokračovala v monitorovaní a podporovaní členských štátov pri transpozícii tejto smernice do 22. mája 2017.
9. ČLENSKÉ ŠTÁTY sa vyzývajú, aby:
 - ratifikovali a plne implementovali Dohovor o počítačovej kriminalite z 23. novembra 2001;
 - urýchlene transponovali smernicu o EVP, a to najneskôr do 22. mája 2017;
 - zabezpečili dostatočnú kapacitu na vybavovanie žiadostí o vzájomnú právnu pomoc súvisiacich s vyšetrovaniami v kybernetickom priestore a poskytli personálu relevantnú odbornú prípravu na vybavovanie takýchto žiadostí;
 - optimalizovali využívanie existujúcich, nepretržite fungujúcich kontaktných miest a intenzívnejšie využívali spoločné vyšetrovacie tímy, aby sa uľahčila výmena informácií a/alebo urýchlili postupy vzájomnej právnej pomoci.

III. MALI BY SA PRESKÚMAŤ PRAVIDLÁ O VYKONÁVACEJ PRÁVOMOCI V KYBERNETICKOM PRIESTORE.

Na tento účel:

10. sa KOMISIA vyzýva, aby na základe politického usmernenia ministrov spravodlivosti na zasadnutí Rady v júni 2016 a za účasti ČLENSKÝCH ŠTÁTOV, EUROJUST-u a EUROPOL-u preskúmala možnosti spoločného prístupu na úrovni EÚ k vykonávacej právomoci v kybernetickom priestore v situáciách, keď existujúce rámce nepostačujú, napríklad v prípadoch, keď sa na spáchanie jedného trestného činu v krátkom čase použije súčasne viacero informačných systémov vo viacerých jurisdikciách, keď sa relevantné elektronické dôkazy v krátkom čase pohybujú medzi rôznymi jurisdikciami, alebo keď sa použijú sofistikované metódy na utajenie umiestnenia elektronických dôkazov alebo trestnej činnosti, čo vedie k „strata možnosti lokalizovať“.⁹
11. Takýmto prístupom by sa pri súčasnom zohľadnení osobitných okolností každého prípadu malo určiť:
 - na akých kolíznych kritériách možno založiť vykonávaciu právomoc v kybernetickom priestore;
 - či možno použiť vyšetrovacie opatrenia bez ohľadu na fyzické hranice a ak áno, ktoré vyšetrovacie opatrenia.
12. Pritom treba zohľadniť:
 - povahu a závažnosť trestných činov, ktoré by inak mohli zostať nepotrestané;
 - možný základ pre určenie vykonávacej právomoci, t. j. na báze kolíznych kritérií, napríklad miesta, kde sa nachádza ústredie poskytovateľa služieb, miesta výkonu hospodárskej činnosti poskytovateľa služieb vo vyšetrujúcom štáte, napríklad ak poskytovateľ služieb poskytuje výrobky alebo služby na území vyšetrujúceho štátu „podnikateľská väzba“ („business link“), miesta obvyklého pobytu a/alebo štátnej príslušnosti obvinenej alebo podozrivej osoby a/alebo miesta, kde sa nachádza poškodená osoba;

⁹ Toto sú len príklady. Komisia sa vyzýva, aby preskúmala riešenia pre takéto alebo podobné závažné prípady, ktoré by odôvodňovali takýto prístup.

- používanie a efektívnosť vnútroštátnych príkazov na predloženie dôkazov založených na takýchto možných kolíznych kritériách vykonávacej právomoci v kybernetickom priestore;
- riešenie spolupráce pre priamy prístup k údajom bez technickej pomoci;
- náležité záruky, ako napríklad ochrana základných práv a slobôd, osobných údajov a proporcionalita a subsidiarita ako usmerňujúce zásady využívania vyšetrovacích opatrení na zaistenie ich zákonnosti;
- možné analógie s inými cezhraničnými právnymi režimami, ako je napríklad Zmluva o otvorenom nebi a Dohovor o morskom práve, predpisy EÚ o ochrane údajov a právo EÚ v oblasti hospodárskej súťaže;
- dôsledky takéhoto prístupu na existujúci právny rámec.

KOMISIA sa vyzýva, aby do decembra 2016 podala správu o procese vypracúvania tohto prístupu a do júna 2017 predložila výsledky tohto posúdenia. Posúdenie by malo obsahovať konkrétne prvky spoločného prístupu na úrovni EÚ a návrhy na jeho realizáciu vrátane možnosti predložiť legislatívnu iniciatívu na tento účel.
